

POSTANOWIENIE

8 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 8 listopada 2024 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi W. S. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 30 sierpnia 2022 r., I AGa 137/21,
wydanego w sprawie z powództwa W. S.
przeciwko Syndykowi masy upadłości W. sp. z o. o. w upadłości likwidacyjnej w N.
o zapłatę,

1) odrzuca skargę,

2) zasądza od W. S. na rzecz Syndyka masy upadłości W. sp. z o. o. w upadłości likwidacyjnej w N. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania wywołanego skargą z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od doręczenia skarżącemu niniejszego postanowienia.

[M. O.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 sierpnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w sprawie z powództwa W.S. przeciwko Syndykowi masy upadłości W. sp. z o.o. w upadłości o zapłatę, na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z 25 czerwca 2021 r., V GC 159/20, oddalił apelację.

Powód wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wskazanego wyżej wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, zaskarżając to orzeczenie w całości.

Skargę powód oparł na podstawie naruszenia prawa materialnego, tj.: art. 693 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że pomiędzy powodem a pozwanym istniał stosunek prawny (umowa dzierżawy nieruchomości) pomimo, że pozwany nie posiadał jakiegokolwiek tytułu prawnego do władania nieruchomościami stanowiącymi przedmiot umowy dzierżawy oraz art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że świadczenie spełnione przez powoda tytułem czynszu dzierżawy nie było świadczeniem nienależnym, mimo że zawarta między stronami postępowania umowa dzierżawy nieruchomości była nieważna, a tym samym powód nie był zobowiązany do spełnienia świadczenia na rzecz pozwanego.

W oparciu o wskazane w skardze podstawy skarżący wniósł o stwierdzenie, że zaskarżony wyrok został wydany niezgodnie z prawem, tj. art. 693 § 1 k.c. oraz art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c.

W odpowiedzi na skargę pozwany wniósł o jej odrzucenie, ewentualnie o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga wniesiona przez powoda podlegała odrzuceniu.

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest środkiem prawnym mającym przesądzić jedną z przesłanek deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Stanowi ona nadzwyczajny, wysoce sformalizowany środek procesowy i wszystkie jej wymagania konstrukcyjne określone w art. 424⁵ § 1 k.p.c. należy interpretować ściśle (postanowienia SN: z 30 grudnia 2021 r., V CNP 13/21; z 31 sierpnia 2022 r., I CNP 75/22; z 26 października 2023 r., I CNP 207/22). Celem skargi jest bowiem uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie od Skarbu Państwa roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.).

Z art. 424¹ § 1 k.p.c. wynika, że jedną z przesłanek dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wyczerpanie przez skarżącego wszystkich stawianych do dyspozycji przez system prawny mechanizmów (środków prawnych) umożliwiających korektę niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia przez jego zmianę bądź uchylenie. Jedynie w wyjątkowych wypadkach, o czym stanowi art. 424¹ § 2 k.p.c., można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych a niezgodność wyroku z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych. Takie ukształtowanie przesłanek dopuszczalności skargi wskazuje, że założeniem ustawodawcy było postawienie skarżącemu wymagania, aby uczynił to, co jest możliwe, w celu wyeliminowania źródła szkody. Dopiero bezskuteczność dostępnych narzędzi procesowych lub ich brak może uzasadniać roszczenie o naprawienie szkody, a tym samym dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (postanowienie SN z 11 września 2020 r., V CNP 47/19).

Niemożność zmiany lub uchylenia zaskarżonego prawomocnego wyroku w drodze innych środków prawnych jako przesłanka dopuszczalności skargi musi istnieć zarówno w przeszłości, jak i w chwili oceny dopuszczalności skargi. Oznacza to, że skarga jest niedopuszczalna m.in. wtedy, gdy zmiana lub uchylenie wyroku było możliwe w przeszłości, ale nie jest możliwe w chwili oceny dopuszczalności skargi (z uwzględnieniem wyjątku określonego w art. 424¹ § 2 k.p.c.; postanowienie SN z 27 lutego 2020 r., II CNP 25/19).

Z analizowaną przesłanką dopuszczalności skargi skorelowany jest wymóg konstrukcyjny skargi określony w art. 424⁵ § 1 pkt 5, polegający na wykazaniu, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu nie było ani nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c. – że występuje wyjątkowy przypadek uzasadniający wniesienie skargi.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego takie ujęcie tego warunku skargi oznacza, że skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia analizy prawnej przepisów dotyczących środków zaskarżenia, których zastosowanie - w odniesieniu do zaskarżonego orzeczenia - jest niedopuszczalne lub z innych przyczyn na pewno nie mogłoby odnieść skutku (postanowienie SN z 31 sierpnia 2021 r., III CNP 5/21 i przywołane tam orzecznictwo). Jednocześnie braki w zakresie wymagań konstrukcyjnych, do których należy niezachowanie warunku, o którym mowa w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., nie podlegają uzupełnieniu, a skarga dotknięta taką wadą podlega odrzuceniu *a limine*.

Odnosząc powyższe uwagi do skargi wniesionej przez powoda należy w pierwszej kolejności wskazać, że z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia wskazaną w apelacji powoda wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z 25 czerwca 2021 r. (również 107 103 zł) powód miał możliwość wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 30 sierpnia 2022 r. Jednocześnie, zgodnie z orzecznictwem SN, skarga kasacyjna jest właśnie jednym z „innych środków prawnych” przysługujących stronie na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego, o których mowa w art. 424¹ § 1 k.p.c. (postanowienie SN z 9 stycznia 2020 r., III CNP 9/19).

W konsekwencji w niniejszej sprawie była możliwa zmiana lub uchylenie prawomocnego wyroku Sądu II instancji, którego wydanie, zgodnie ze stanowiskiem powoda, doprowadziło do wyrządzenia szkody skarżącemu. Nie jest zatem spełniona podstawowa przesłanka dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku wynikająca z art. 424¹ § 1 k.p.c.

Jednocześnie, w części uzasadnienia skargi zawierającej analizę ukierunkowaną na realizację wymogu konstrukcyjnego skargi określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., powód w ogóle nie odniósł się do możliwości wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu II instancji, całkowicie przemilczając tę kwestię. Ponadto, pomimo tego, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem została wniesiona od wyroku sądu drugiej instancji pomimo nieskorzystania przez powoda ze wszystkich przysługujących mu środków prawnych, powód nie przedstawił

jakichkolwiek argumentów na rzecz stanowiska, że w niniejszej sprawie zachodzi wyjątek określony w art. 424¹ § 2 k.p.c. W konsekwencji nie został spełniony wymóg konstrukcyjny skargi określony w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., co również uzasadniało odrzucenie skargi.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy odrzucił skargę na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 424¹² k.p.c. w zw. § 2 pkt 6 i § 10 ust. 5 pkt 2 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

[M. O.]

[ał]